DANA BRABCOVÁ

Dana Brabcová byla v 90. letech ředitelkou Českého centra v Bukurešti. Po návratu do Prahy vedla novou pobočku ČC v Rytířské ulici. V roce 2006 koordinovala první ročník Noci literatury – literárního happeningu, který vzbudil velký ohlas a dnes je populární po celém světě. Od roku 2010 byla Dana Brabcová ředitelkou Českého centra v Moskvě, kde se jí podařil husarský kousek: zorganizovala výstavu světoznámého fotografa Josefa Koudelky, kde prezentoval snímky z prvních dnů okupace v roce 1968.

Devadesátá léta v Rumunsku byla ve znamení znovuobnovené svobody. Co na vás tehdy nejvíc zapůsobilo?
Přestěhovali jsme se s rodinou do Bukurešti v roce 1996. Tehdy bylo nejen v metropoli, ale po celém Rumunsku všechno v pohybu. Lidé mohli konečně svobodně cestovat. Někteří chtěli do západní Evropy, jiní k nám do Česka, protože my jsme pro ně symbolizovali zemi, která sice byla dlouhé roky „uzavřená", ale přeci jen jsme se měli o něco lépe než pod Ceaușescovým režimem. Překvapilo mě, jaký měli Rumuni zájem o naši kulturu a historii. Kamkoliv jsem přišla, tam jsem měla dveře otevřené. Od filmů přes výstavy až po koncerty.

Propagace naší kultury v Rumunsku fungovala i před rokem 1989? Na co jste programově navázala?
Rumunské publikum znalo velmi dobře československou kinematografii. Milovali například televizní seriál Arabela, kromě toho měli moc rádi filmy takzvané nové vlny z 60. let. A proto měl velký úspěch Jiří Menzel, který přijel na besedu s diváky. V Bukurešti byla před rokem 1989 pobočka Správy kulturních zařízení, která se později přejmenovala na České centrum. Zpočátku jsem měla na starost nejen organizování kulturních akcí, ale celkově propagaci Česka jako turistické destinace i jako obchodního partnera, protože tenkrát ještě v Bukurešti nebyla kancelář CzechTourismu ani CzechTrade.

Spolupracovali jste také s krajanskou komunitou v Banátu?
Nebyli jsme přímo organizátoři akcí, ale pomáhali jsme jim s kontaktováním umělců, kteří tam jezdí na multižánrový festival. Ostatně o češtinu byl zájem i přímo na našem centru, kde je dlouholetá tradice výuky českého jazyka. Jedním z absolventů je Mircea Dan Duta, který se naučil česky natolik dobře, že se dostal na filmovou vědu v Praze, a pomáhal nám s dramaturgií našich filmových akcí. Později se stal ředitelem Rumunského kulturního institutu v Praze.

Po návratu z Rumunska jste se pustila do další zajímavé práce. Co vás přilákalo zpátky do Prahy?
Oslovil mě Jan Bondy – tehdejší ředitel Českých center, zda bych nechtěla vést novou pobočku Českého centra v Rytířské ulici poblíž Václavského náměstí. Zaujala mě koncepce nového centra, protože v sobě zahrnovala spolupráci s umělci a kulturními institucemi v Česku, ale i v zahraničí. Náš výstavní prostor byl k dispozici ostatním kolegům ze zahraničních poboček ČC. Díky jejich kontaktům jsme mohli představit umělce například ze Švédska nebo z Japonska. A kromě toho se nám povedlo iniciovat tematické diskuzní večery například o architektuře nebo designu.

Provoz Českého centra odstartoval v roce 2006 první ročník Noci literatury, který vzbudil velký ohlas. Proč myslíte, že se hned ujal?
Moje tehdejší kolegyně Eva Leicmanová viděla podobný literární happening v Německu. Líbilo se jí, že se čtou úryvky z knih na místech, kam běžně veřejnost nemůže. Ten nápad jsme ještě vylepšili tím, že z knih četli profesionální herci a herečky. Díky dramaturgyni Ljubě Fuchs, která řadu let učila na DAMU, jsme získali kontakty na Aňu Geislerovou, Jaroslava Duška nebo Petru Špalkovou. Jedním z míst, kam přišlo nejvíc posluchačů, byly podzemní prostory v centru Prahy tzv. kolektory. Noc literatury se postupně rozšířila nejen po celém Česku, ale také v zahraničí. Nedávno jsem potkala Jaroslava Rudiše, který mi říkal, že mu tenhle náš projekt doslova změnil život. Četl na prvním ročníku, a pak dostal nabídky na další čtení a přednášky.

Od roku 2010 jste byla ředitelkou Českého centra v Moskvě. Tušila jste, co si můžete dovolit, a co raději nebudete pokoušet?
Tenkrát bylo velmi specifické období, kdy se zdálo, že je možné v podstatě všechno. Hodně mě překvapila atmosféra v Moskvě. Všechno naladěné na to, že přeci Rusko brzy vstoupí do Evropy! Podobně jako v Rumunsku, tak i v Rusku měli velký zájem o všechno možné z naší kultury a historie. Znali knihy Karla Čapka nebo Jaroslava Haška. Představili jsme ale také současné autory jako ekonoma Tomáše Sedláčka nebo spisovatelku Radku Denemarkovou. Velký úspěch měl koncert skupiny The Tap Tap, kde hrají studenti či absolventi Jedličkova ústavu. Zaujali mimo jiné proto, že v Rusku stále není běžné, abyste viděla zdravotně handicapované v ulicích, natož někde na koncertě.

To ale nebylo jediné překvapení! Jak se vám podařilo dostat do Moskvy světoznámého fotografa Josefa Koudelku?
Oslovila mě ředitelka moskevské galerie Centra bratří Lumiérů, že by ráda zorganizovala výstavu jeho slavných fotografií z prvních dnů okupace v roce 1968. Pan Koudelka byl nadšený, protože ho asi ani ve snu nenapadlo, aby měl výstavu právě v Moskvě. Přiletěl na vernisáž, a byla tam také básnířka Natalja Gorbaněvska, která pár dnů po okupaci demonstrovala na Rudém náměstí v Moskvě. Na akci promluvil také legendární ruský herec Oleg Tabakov.

Čím si vysvětlujete, že se vůbec taková výstava mohla uskutečnit?
Měli jsme záštitu naší ambasády, což hrálo důležitou roli. Také nás dlouhodobě podporoval Miloš Jaro, který byl ředitelem Českého domu. Díky tomu jsme mohli uspořádat akce velkého rozsahu. Celkově tehdy panovala úplně jiná atmosféra ve společnosti než dnes. V té době byl prezidentem Medvěděv, a zdálo se, že se opravdu podaří nasměrovat zemi k větší svobodě a otevřenosti. Jenže z dnešní perspektivy to byla iluze. Na Koudelkovu výstavu chodili hlavně mladí lidé. Říkali, že vůbec netušili o okupaci Československa. Přicházeli ale také pamětníci, kteří si stále mysleli, že bylo potřeba naši zemi „zachránit"…

Mluvily jsme o vašem působení v několika pobočkách Českých centrech. Jak dnes vnímáte jejich roli?
Určitě by bylo dobré přehodnotit, které pobočky v západní Evropě udržet, a zda například neotevřít nové v zemích, kde je kulturní či obchodní potenciál. Před lety jsme v Českém centru

Praha měli moc zajímavý projekt. Spolupracovali jsme s fotografickým duem Štěpánka Stein a Salim Issa. Nafotili sérii portrétů inspirativních osobností vietnamské komunity v Praze. Už tehdy jsem si říkala, jak důležité je propojení Česka a Vietnamu, a vlastně mě docela překvapuje, proč ve Vietnamu dávno není České centrum? Další pobočka by mohla být v Jižní Americe, protože tam zatím není ani jedna. A také by stálo za úvahu otevření ČC v Indii.

Co byste vzkázala k výročí?

Ať mají dlouhodobou vizi, a také generálního ředitele, který ji bude naplňovat. Již několik let pracuji v soukromé galerii v Praze, takže vnímám kulturu z jiné perspektivy. Naplno si uvědomuji, jak je důležité, že existuje státní instituce, která propojuje kulturní subjekty v Česku a v zahraničí. A to je přesně role Českých center, že jsou „rozehrávači" mezinárodní spolupráce. Jejich role je naprosto klíčová. Nelze ji ani vyčíslit, ani změřit. Mají opravdu unikátní know-how i kontakty.